

НОВИЙ ПАМ'ЯТНИК ГЕТЬМАНУ ІВАНУ МАЗЕПІ НА ЙОГО БАТЬКІВЩИНІ

1544 року польський король Жигмонт (Сігізмунд Август) подарував своєму жовнірові (воїнові) Миколі Мазепі — Калединському хутір неподалік від Білої Церкви. Хутір незабаром розрісся в село і його назвали на честь родини Мазеп — “Мазепинці”. Над річкою Кам'янкою на горі було збудовано замок, в якому жили Мазепи: прадід, дід і батько Івана Мазепи — Адам-Степак Мазепа. В акті 1659 року за своїм становищем батько був записаний “жовніром” — підчашим Чернігівським і отаманом Білоцерківським. Саме тут в мальовничому куточку України 20 березня 1632 р. і народився майбутній гетьман Іван Мазепа. Мати його Марія Макієвська походила з українського шляхетського роду, була високоосвічена і в майбутньому мала великий вплив на сина в його громадсько-політичній діяльності.

В народі існує ряд легенд про Мазепинці і особливо про скарби Замкової гори. Сам замок давно стертий з лиця землі, а легенди переходили із покоління в покоління і збереглися до нашого часу. Незважаючи на шалену майже трьохсотлітню офіційну пропаганду і агітацію, спрямовану проти гетьмана, який посмів виступити за самостійність української держави.

Не так давно в маловідоме село Мазепинці зібралися гості з усієї України, щоб вшанувати пам'ять славного сина українського народу на його батьківщині. Тут відбулось урочисте відкриття пам'ятника Іванові Мазепі.

На свято прибули заслужені представники культури України, посланці з Києва, Черкас, Чернігова, Полтави, Броварів, Умані, Білої Церкви та багатьох інших місць. На жаль, керівники м. Білої Церкви та району так і не спромоглися на відвідини урочистостей.

Навколо пам'ятника вирувало лодське море. Зустрічали почесних гостей: экс-президента Л. Кравчука, гетьмана українського козацтва генерала В. Муляву, депутатів Вер-

ховної Ради І. Зайця та Л. Скорик, послів Уільяма Міллера (США) та Мартіна Квіста (Швеція). Освячення монумента здійснив Митрополит Української Православної Церкви — Київського патріархату владика Філарет (нині патріарх).

Промовці говорили про гетьмана як про видатного політика, дипломата, державотворця. “Україна повинна йти шляхом, накресленим І. Мазепою”, — ось спільна думка усіх виступів.

Особливо запам'яталася присутнім мить, коли посол Швеції в Україні на знак пошани до пам'яті гетьмана, поклав до його погруддя букет з жовтих та блакитних квітів. Лунали пісні, особливо порадував учасників свята самодіяльний ансамбль Дроздівського Будинку культури, керований В. Шаповалом.

Гетьман Іван Мазепа уславився зокрема своїм церковним будівництвом. Мешканці Мазепинець продовжують традиції свого славетного замляка, гетьмана-мецената Івана Мазепи. У селі на місці зруйнованої за минулого режиму культової споруди розпочато побудову церкви.

Згадуються слова із знаменитої поеми Володимира Сосюри “Мазепа”:

Ні, не народ прокляв Мазепу,
А прокляли його попи.
Попи, що з правдою змагались
І продали царю язик,
Ці чорні рясини, що злигались
З попами руськими навек.
Так! Будував церкви Мазепа,
Церкви і школи. Просвіщав
Він свій народ. Та шкіль не треба
Царю, й він їх позакривав...
Хай про Мазепу спів мій лине,
Хоч він був пан, та серце мав,
За суверенність України
Боровся він і в цім був прав.
І я співать про нього мушу
Так, як ніколи не співав.
Народ не марно в свою душу
Про чайку його пісню взяв.

Мазепинці,
Білоцерківського
району

Борис
ДЕМКІВСЬКИЙ

МАЙСТРИНЯ ПАРАСКА ПИТИЛЯК

15 вересня 1995 року пішла з життя Параска Питиляк — народна майстриня з мальовничого карпатського села Річки.

Наше знайомство з нею відбулося в 1960-і роки у Косові. Потім, розшукуючи її хату в Річці, питали: «Де живе Параска, що баранів

робить?» Вона, як годиться для справжнього народного майстра, робила свої вироби на продаж. Таємнича справа — народження сиру в «загличеному» молоці переходила в не менш таємничу справу ліплення, «викручування» з пружкої сирної маси фігурок коней,

Народна майстриня Параска Питиляк.
Фото 1995 р.

баранів, оленів, кіз, витягування сирного «мотуззя» та прив'язування його у вигляді кінської збруї, декоративного «нарізання» сиру для грив і хвостів тварин. Характер виробів, їх сюжети, образи, розмір майстриня завжди корегувала із запитами ринку, бо ж сама возила своїх «баранів» і «баранчиків» продавати у Косів. Однак, у всіх виробках жило й світилося зсередини її неповторне, індивідуальне людське начало. Щодо цього особливо показовий її великий кінь з бербенищами. Розміром з долоню дорослої людини, мішний, з характерним вигином тудуба цей кінь напрочуд тектонічно до-

цільний, елегантний за формами, водночас сучасний і дуже давній за змістом. У нім, на нашу думку, втілені найкращі риси пластичної інтуїції гуцулів, які здавна в горах випасали худобу, виробляли молоко і сир. Недаром саме Парасчиним коням віддавали перевагу місцеві жителі прикрашаючи ними могили і даруючи їх родичам, знайомим у дні весняних та осінніх «гробків».

Ще Параска робила селенки, плела красиві капці на замовлення. Її чоловік, Дмитро, був майстром-різьбярем. Син, Василь, теж пішов по різьбярській стежці, виготовляли сувеніри з дерева і три її дочки. Однак ніхто з них так і не навчився робити баранів з сиру... Зрештою, нічого вічного немає. Зникають, руйнуються промисли, розсипаються родини майстрів, пустками дивляться будинки колись наповнені життям — галасливим, шумливим, тихим, радісним, сумним.

Життя сирного коня порівняно недовге. Через рік-два він починає жовтіти, потім робиться рудим, брунатним і розкришується. Але за цей час встигає поспілкуватися з вічністю, перетілити її у свій образ. Це вічність форми і пам'яті, вічність сучасного, минулого та майбутнього. І в цьому бере участь, в цьому перебуває і завжди перебуватиме душа майстра, зокрема душа Параски Питиляк — мудрої, лагідної людини, доброї, широсердної жінки.

Олександр НАЙДЕН,
Людмила ОРЛОВА

Київ

ЛЬВІВЩИНА ВШАНОВУЄ ЮРІЯ СІНГАЛЕВИЧА

Кілька днів у Львові тривало святкове вшанування 85-річчя видатного бандуриста Галичини Юрія Сінгалевича (1911 — 1947), організоване Львівським відділенням Всеукраїнської спілки кобзарів (голова Богдан Жеплинський) та Обласним центром народної творчості (директор Роман Береза).

Розпочалось святкування заупокійною Літургією в храмі Преображення Христового, походом кобзарства та покладанням квітів на могилу бандуриста на Личаківському цвинтарі. Під час панахиди та в храмі співала заслужена капела бандуристів «Карпати», заснована учнем Ю. Сінгалевича Юрієм Данилівим. Були присутні багато бандуристів, дружина та рідні покійного.

Наступного дня у приміщенні Музею С. Крушельницької відбувся вечір спогадів, на який зібралися близькі та рідні Сінгалевича, численні його учні й шанувальники.

Зі спогадами виступили рідні Сінгалевича, зокрема його племінниця Неоніла Іванівна Сінгалевич, друзі та побратими, зокрема актор Львівського театру ляльок п. Теодор Серант, бандурист Олег Гасюк, керівник капел бандуристів «Дзвіночок» та «Галичанка» п. Володимир Дичак. В музеї грали-співали тріо бандуристок «Галичанка» (в складі О. Баглая, Р. Марко та С. Пінчак), дует в складі Марії Сороки та Марії Салагай, кобзарі-бандуристи зі Львова Лайош Молнар, Михайло Баран, Тарас Дороцький, брати Ростислав та Тарас Гривули, а також представники інших областей: кобзар Михайло Коваль із села Великий Хутір на Черкащині та бандурист Дмитро Яцьків із Полтави. Була розгорнута тематична виставка, на якій, окрім численних фотодокументів, були представлені грамплатівка з записом творів у виконанні Сінгалевича, а